

VABA HARIDUSTÖÖ

II

SISU:

- P. Sepp:** Väikelavade näitejuhtide ülesanded ja töö (järg).
- Ev. Vender:** Liikmete nimestikud haridusseltsides.
- R. Kangro-Pool:** Seltskondliku kasvatusõpingi kava (Läbikäimisest inimestega).
- E. Haridusliidu** lektorite nimestik (järg).
- Saaremaa** haridusnädal.
- V. Sooserv:** Kuidas teha tuulemasinat.
- Mitmesugused teated.

Märts

1929

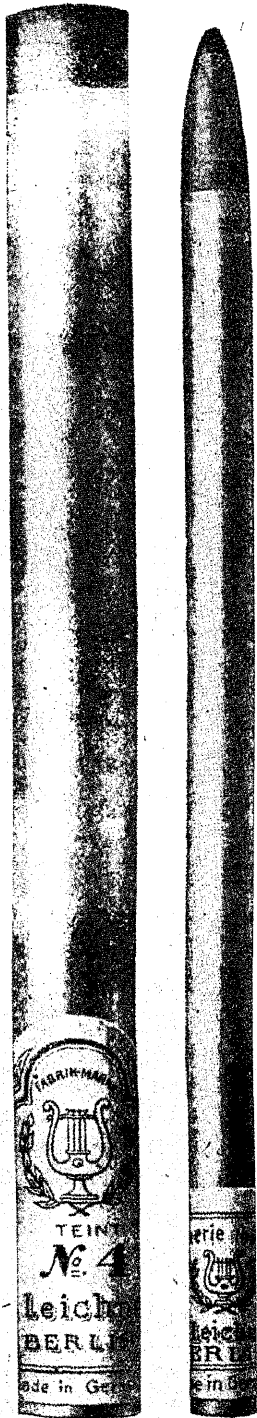
EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

E. Haridusliidu

Rekvisiitide ja jumestus- abinõude ladu

Laos olevate rekvisiitide ja jumestusabinõude
müügihind:

1. Põhivärv	Nr 1	Vorm A	á Kr. 1.25	Vorm B	Kr. 2.—
2. "	" 2	" "	" " 1.25	" "	" 2.—
3. "	" 3	" "	" " 1.25	" "	" 2.—
4. "	" 4	" "	" " 1.25	" "	" 2.—
5. "	" 6	" "	" " 1.25	" "	" 2.—
6. "	" „Lit K“	" "	" " 1.25	" "	" 2.—
7. Valge	" 20	" G, H	" " —.75	" F	" —.70
8. Vanapuna	" 24	" "	" " —.75	" "	" —.70
9. Pruun	" 11	" "	" " —.75	" "	" —.70
10. Must	" 12	" "	" " —.75	" "	" —.70
11. Tumehall	" 32	" "	" " —.75	" "	" —.70
12. Sinine kesk	" 326	" "	" " —.75	" "	" —.70
13. " tume	" 326	" "	" " —.75	" "	" —.70
14. Carmin Verm. N-puna	" H	" "	" " —.75	" "	" —.75
15. Carmin I. N-puna	" "	" "	" " —.75	" "	" —.75
16. Normaalkomplekt jumestusvärve					
			[Nr. 70 ja 70-a Kr.		3.50
17. Kino komplekt (plekk-karpides)				"	7.—
18. Väike komplekt				"	1.20
19. Mastiks (60 gr. pudel)				"	1.50
20. Mastiks (30 gr. pudel)				"	—.75
21. Ninakitt Nr 257				"	—.50
22. Hambavärv „must“	Nr 43			"	1.—
23. Puuder „valge“	" 230			"	1.60
24. " „roosa“	" 230			"	1.60
25. " „kollakas“	" 230			"	1.60
26. " „naturelle“	" 230			"	1.60
27. Compactnoorpuna	" 90			"	—.45
28. Teaaterpuna	" 96			"	—.75
29. Mastix-pintsel	" 192			"	—.25
30. Huulepuna	" 203			"	—.90
31. Kulmupulk „must“	" 58			"	—.50
32. Vaseliin (suur karp)				"	—.35
33. " (väike karp)				"	—.17
34. Abšmink Nr 249				"	1.—
35. Habemekarvad				— á 1 kroon	meeter

FORM A

F

VABA HARIDUSTÖÖ

MÄRTS

II

1929

Väikelavade näitejuhtide ülesanded ja töö.

*„Estonia“ näitejuhi P. Sepa loeng E. Haridusliidu
näitejuhtide kursustel.*

(Järg)

võimetele, tema omadustele ja oskusele, 2) materjalsele, tehnilisele ja majanduslisele võimalusele, mis on tema teatril ja samuti ka publikul, vastavalt tema kultuurilise, sotsiaalse ja kunstilise tasapinnale. Sest ilma publiku kaastegevusest ei ole kunsti: publik kes on kurtum ja pime, ei ole publik.

Nii siis näitemäng on valitud. Näitejuht omab teda omas elamuses ja oma mõistusega. Ta peab teda tundma, temasse juurduma, teda omas vaimus kandma ja tema kõikides elementides endale selgeks ja arusaadavaks tegema. Ühes sellega õpitakse tundma autorit, tema ümbruskonda ja ta loomingut. Nii järkjärgult luuakse üldine lavastuse plaan, mis edaspidi konkreetset arendatakse vastavalt lava materjalide põhigruppidele.

Töö kujuneb järgmiselt. Tehakse kindlaks tegevuse põhimõte ja areng, kujud, nende staatilises ja dünaamilises väljenduses, nende psühholoogilistes omadustes (karakterites) ja nende dünaamilistes vaherkordades (dramaatiline suhtumine). Määratakse kindlaks nende hingeliste elamuste vahetus, järjekord ja suhtumine. Selgitatakse ühiskond, kus tegevus areneb — ajalooline, sotsiaalne ja rahvusline, mis peab andma kujudele ühised kombed. Leitakse üldine lavastuse stiil, mis omakord mõjutab kõiki üksikasju.

Mitte vähem tähtsus on ka rütmi leidmisel, mis tihedalt seotud üldise stiiliga: nii näiteks ei või ühendada monumentaalstiili rutulise, nõrga ja keerulise rütmiga, ja ümberpöörduvalt.

Kui lõppude-lõpuks on üldine lavaplaan selge, siis algab näitejuhi töö teine järk: kirjanduslik töö näitemängu teksti kallal. Ta määrab kindlaks piltide, vaatuste arvu ja järjekorra, ühtlasi puhastades teksti kõigest sellest, mis ei vasta tema näitejuhi plaanile, jätab välja üksikud kohad, tarbekorral terve pildi, töötab teksti ümber, lisab omalt poolt teksti juure, heidab välja mõned tegelased j. n. e. Muuseas, autori märkuseid, remarque'id, võtab ta arvesse nii palju kui see on talle tarviline, ta võib ka neid täiesti ignoreerida.

Lavastusplaani teostaja on maalikunstnik, dekoraator, kes näitejuhile tähtsamaid kaastöölisi. Tema ülesandeks on, vastavalt näitejuhi lavastuse ideele, alludes sellele täiel määral — luua välise lavapildi, kasutades selleks kõik teatris olevad tehnilised võimalused.

Võib öelda, et näitejuht annab tükile hinge ja keha, — dekoraator ruumi ja riietuse. Kuid kõik nii, nagu seda tahab näitejuht — etenduse looja ja tema edu eest vastutaja.

* * *

NÄITEJUHI KORRALDUSED JA ÕIGUSED.

1. Kõik tegelased on kohustatud ilma proovidele (harjutustele) täpselt määratud tunnil ja mitte lahkuma enne proovi lõppu.

2. Harjutuste, proovide ajal on kõvaste keelatud jutuajamine, käimine ja kõik see,

mis kuidagi otsekohest tööd takistab, segab ja mis samuti lubamatud etenduse ajal.

3. Inspitsient, näitejuhi abi, täidab täpselt kõike seda, mis tema kohus on.

4. Kõik näitlejad, ilma erandita, peavad oskama oma osa.

5. Harjutustel ja proovidel näitlejad on kohustatud näitama oma tööd täiel määral, mängima täie häälega ja täitma kõik, mis nõuab tüki tegevus.

6. Näitleja peab oma teksti edasi andma täpselt ja õieti.

7. Peab meeles pidama lava üldnõudmisi, näiteks:

a) juhtumusel, kui kaks tegelast kõnelevad omavahel, siis peavad nad seisma üksteisest mitte vähem kui kahe sammu kauguses ja ühes joones, umbes paralleelselt lavaeesriide joonele.

b) juhul kui näiteja peab monoloogi kahele teisele näitlejale, on parem kui see näitleja asub vähe lava sügavusse ja näoga publiku poole;

c) üle lava minek mööda teisest näitlejast on parem teha eestpoolt, mitte seljatangant;

d) midagi võtta või edasi anda on ikka parem selle käega, mis lähemal on andjale või võtjale;

e) massi, rahva stseenis iga tegelane rahva hulgast peab teadma oma kindla seisukoha ja temale määratud tegevuse, peab looma endale täielise osa, olgugi et autor ei ole seda ise ette näinud; kujutades laval või lava taga rahva kõminat peab kõigile tegelastele massi, rahva grupis antama vastavad meeleolule sõnad või koguni laused — mida kõik kordavad vastaval toonil.

Need on vanad korra alalhoidmise reeglid; kui ei leidu paremaid, siis tuleb käia vähemalt nende järgi.

8. Kõik näitleja liikumised laval peavad olema vajaliselt põhjendatud, kas autori poolt ettenähtud või puht loogiliselt. Üle-aruhest liikumisest tuleb hoiduda.

9. Minkima peab iga näitleja ise.

10. Ainult näitejuhil on õigus katkestada proovi.

11. Kõik märkused ja läbirääkimised peavad sündima vaheaegadel.

12. Vaidlemine näitejuhiga, talle vastu-rääkimine ja igasugused kõrvalmärkused ja üldse mängu katkestamine on kõvasti keelatud.

13. Mida tugevam teatris distsipliin, seda kõrgem teatri kunst.

NÄITEJUHI KOHUSTUSED.

1. Näitejuht peab olema korrapärasuse ja täpsuse eeskuju; mingi hiljaksjäämisi, ärajätmisi ja korrarikkumisi ei tohi tema juures ette tulla.

2. Näitejuht peab olema viisakas ja tähelepanelik iga näiteseltskonna liikme vastu, püüdes olla talle abiks, kuid mitte paraliseerides näitleja kunstniku iseseisvust ja vabadust.

3. Näitejuht peab olema oma märkustes võimalikult ökonoomne ja iga näpunäite hästi läbikaaluma, selgelt ja põhjendatult näitlejale edasi andma.

4. Näitejuht ei tohi milgi kombel näitlejate vigade üle nalja heita, neid pilgata, ta peab neid parandama asjalikult, ilma et näitlejale see oleks kuidagi haavav.

5. Kui näitejuht ei suuda olla tasakaalus, rahulik ja viisakas näitlejate vastu, kui temal ei jätku kannatust ja tahtmist nendega kooslöötamiseks — siis on parem, kui ta näitejuhi tööst täiesti loobub.

6. Näitejuht ei tohi kunagi katkestada näitlejate mängu enne pausi, ja katkestades mängu peab ta seda tegema pehmelt ilma karjumisteta ja teravuseta.

* * *

NÄITEJUHI TÖÖ NÄITLEJATEGA.

MOTTO:

Ole lahke, ütle see kõne, nii nagu ma sulle näitasin — kergelt ja vabalt. Kui sa hakkad karjuma, nagu paljud meie näitlejad, siis on see mulle samuti meelepäralt, kui tänava kaubitseja lõõritaks minu luulet. Ära raiu liig hoolikalt õhku kätega, ole vähe mõõdukam. Veeuputus, tormis ja nii öeldud, keset sinu tunnete ja kirgede möllu, pead sa alal hoidma mõõdukuse, millega pehmedada nende teravust. O, mul on ikka väga kahju, kui mõni pikakoivaline ja punajukseline rebib oma kired puruks. Sarnasele näitlejale oleks mina võinud anda vitsta tema karjumise ja pingutuste eest.

Kuid ära ole ka liig leige. Sinu õpetajaks olgu sinu enese arusaamine. Miimika ja sõnad peavad vastama üksteisele, eriti pane tähele, et sa ei astu loomulikkuse ridadest üle.

Ma nägin näitlejaid, keda jumaldati taevani — ja mis oli? Nende sõnades ja kõnnakus ei sarnanenud nad kristlastele ega juutidele ja üldse inimestele: nad esinesid ja karjusid nii, et mina mõtlesin: võib olla mõni looduse päevatööline septses inimesi, kuid nii õnnetult — nii hirmsasti püüdsid nad sarnaneda inimkonnale.

Shakespeare (Hamlet III et. II).

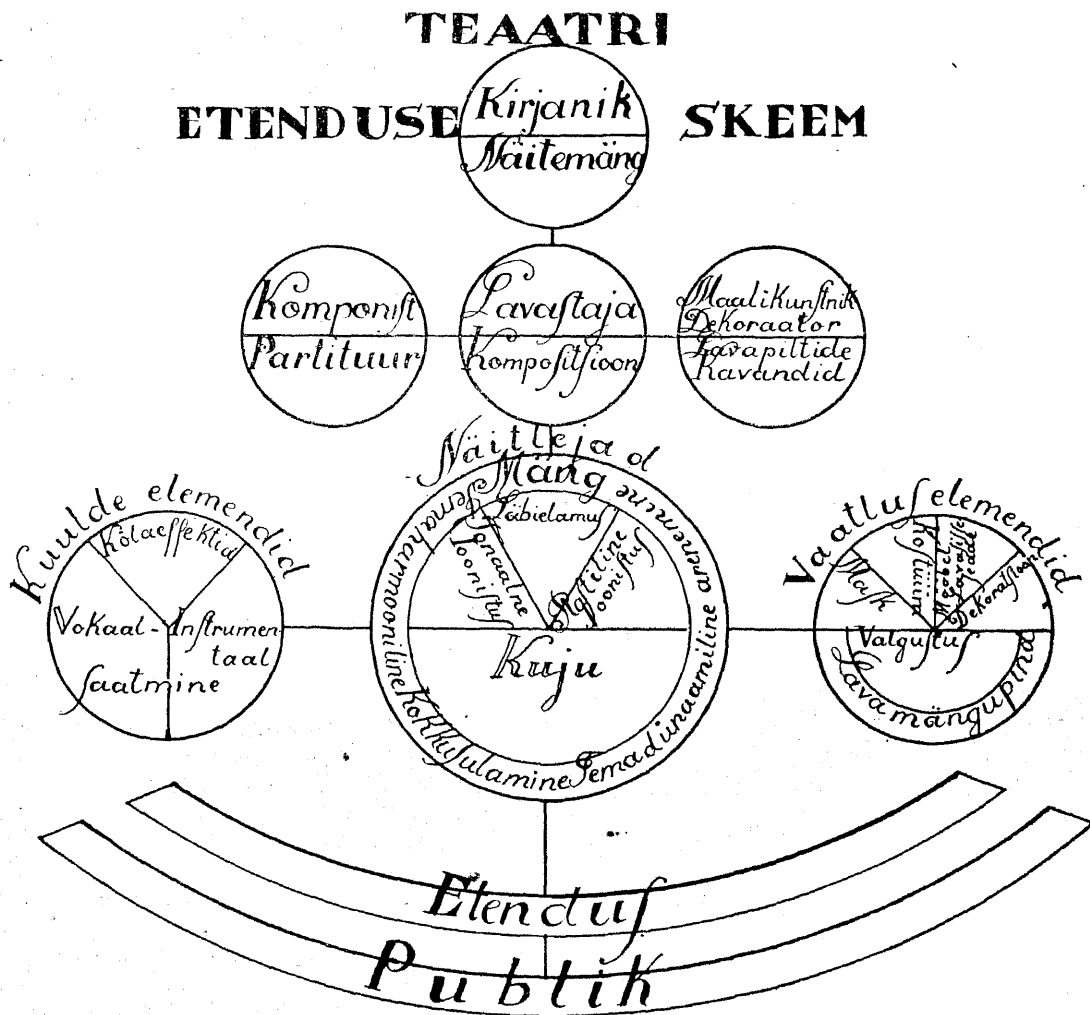
Näitejuhi töö viimane järk — on töö näitlejatega. Osade jaotus on näitejuhi ainuõigus. Muidugi, tegelased võivad avaldada oma soovi, paluda proovi, kuid see

kõik on näitejuhile ainult materjaliks, ta võib sellega arvestada või mitte. Sarnaseks abi-materjaliks osade jaotuse juures võib olla ka näitlejate emploi ja osade kategooria, — nendest kinni hoida näitejuht ei tarvitse. Sest ei ole halbu ega häid, suuri ega väikesi osi.

Sel puhul näitlejate pretensioonid on lubamatud. Kuid näitejuhi suur võim

vitse olla kunstiline ettekanne.

Kui näitemäng läbi loetud, tutvustab näitejuht tegelasi oma lavastuse põhimõtte ja plaanidega. Peale selle võivad olla läbi-rääkimised, kus ühiselt arutatakse tüki sisu ja näitejuhi lavastuse kava. Kõik tege-laste märkused ja arvamised võtab näitejuht arvesse ja tarbekorral kasutab neid, tuues oma kompositsiooni mõningaid muu-

omab selles ka teise külje: nimelt suure vastutuse. Näitejuhi võim põhjeneb siin suures erapooletuses — moraalses plaanis ja suures tundelikkuses ja arusaamises — kuustlises plaanis.

Peale osade jaotust teeb näitejuht esimese lugemise proovi. Selles proovis loeb näitejuht kogu tegelaskonna ees näitemängu ette. Tema lugemine peab olema loogiline ja väljendusrikas, kuid see ei tar-

datusi ja parandusi. Kuid seda ta teeb ainult etenduse huvides, koguni mitte näitleja õiguse tõttu oma osa individuaalseks tõlgitsemiseks. Kui näitleja ei suuda vastavalt näitejuhi plaanile oma osa luua, parem anda see teisele.

Peale esimese lugemise proovi järgnevad tekstisse süvenemise proovid. Nendes proovides näitlejad loevad omi osi täie tooni ja näo miimikaga, istudes laua juu-

res. Sarnaste lugemise proovide tähtsus seisab selles, et siin näitlejad ühtlustavad oma loomingu näitejuhi ülesandega. See on aeg, kus näitejuht ja näitlejad omas loomingus sulavad ühte. Neid lugemise proove ei pea palju olema — mitte rohkem kui kolm, sest muidu näitlejad ajavad oma mängu nõnda öeldud, „enese sisse“ — arendavad tonaalse külje plastilise arvel.

Nii kindlustub ettekanne, mis ei ole ühenduses lavapinnaga, lavaruumis liikumisega.

Ühes sellega kestab näitejuhi individuaalne töö üksikute näitlejatega, üksikasjalik kujude, osade väljatöötamine. Teadagi, et selleks ajaks peavad näitejuhil enesel kõik üksikud kujud olema läbitöötatud, täieline lavastuse tonaalne ja plastiline joonistus kindel, samuti tegelaste lavaliikumise grupeerungid ja kombinatsioonid. Samal ajal teeb ta veel mõned parandused lavasisseseades ja mängupinna plaanis.

Peale lugemise proovide laua juures algavad proovid laval, võimalikult juba vastavas lavasisseseades, miskindlaks määrab tegelaste liikumise pinna ja tegevuse piirid. Proovide arvu on võimatu ette näha ja selleks reegleid luua. Liig suur proovide arv on sama kardetav kui proovide puudus. Esimesel juhul on karta, et tükk võib ära tüüdata, kaotada oma värskuse ja võluvuse, teisel juhul — et ta jääb tooreks. Kõik oleneb lavastuse iseloomust ja tükist, näitlejate töö arenemisest ja näitejuhi talendist, rääkimata välistest oludest, mis võivad kas kaasa aidata või olla takistuseks.

Proovisid tuleb teha esialgu välja minnes tervest tükist kuni üksikute kohtadeni, ja ümberpöörduvalt. See tähendab, alul töötatakse vaatuste, piltide ja siis üksikute stseenide kallal: sarnasel teel otsitakse üldist joonistust, mustalt, ja siis edaspidises töö arenemises süvendatakse ja puhastatakse üksikud kohad. Pärast mindakse uuesti tervete vaatuste juure ja siin saavutatakse kahekordne siht: kujude ja stseenide süvendamine ja nende mõlemate ühtlustamine ühises lavalises joonistuses. Siinjuures peab välja tõstma eriliste omadustega kohad — nagu massi stseenid, tants, pantomiim j. n. e.

Kõik proovid peavad läbi viidama täies toonis, kõikide nende lavaliste liikumistega, mis on ette nähtud.

Väga tähtis on, et näitlejad lahkudes proovidest tunneks, et nende töö iga prooviga edeneb ja kasvab.

INIMENE KUI MATERJAL NÄITLEJA LOOMINGUS.

Coqlin-vanem ütleb: näitleja loomingu vahend on ta ise. Materjaliks tema kunstis on aine, mille kallal ta töötab, mida ta ümber kujundab selleks, et midagi luua — see on ta enese nägu, ta keha, ta elu. Sellest võib järeldada, et näitlejas elab kaks inimest: üks looja, teine olles temale loomise materjaliks. See kaksikus on näitleja kõige iseloomustavam joon.“

Neid sõnu on küllalt, et mõista, milline määratu tähtsus on inimeses eneses, kui materjalis lavakunsti loomingus.

Maalikunstnik vajab häid värve oma maali jaoks, kujur ei saa luua jumalaid prügist ja kõige geniaalsem virtuoos ei saa võluda viiulil, millel keeled katkenud.

Ja näitleja ei saa luua, omades materjali, mis ei ei kõlba tema loomingule.

* * *

MILLINE PEAB OLEMA IDEEAALNE NÄITLEJÄ-KUNSTNIK?

Kõige pealt:

1. Näitleja peab olema intellektuaalselt hästi arenenud:

- a) ta peab omama avara ilmavaate,
- b) oskama loogiliselt (järjekindlalt) mõelda,
- c) omama leidlikkust.

Ja siis edasi:

2. Näitleja peab olema emotsionaalselt arenenud:

- a) omama võimed peene-tundelises arusaamises, nii igast looduse väljendusest kui ka teiste inimeste elamustest,
- b) omama võimed läbi elada talle võõraid tundeid, kehastades oma isikus teisi inimesi,
- c) omama loomingu-võimelise ettekujutuse (fantaasia),
- d) tundma ja mõistma sõna, hääle, joone, liikumise ja värvide väljenduse võimeid.

3. Näitleja peab olema esteetiliselt arenenud:

- a) peab oskama leida üldises elu kaoses tõelist ilu,
- b) tundma ilu helides, toonides, värvides, joontes, liigutustes j, n. e.
- c) omama tundelikkust rütmis ja harmoonias.

4. Näitleja peab oskama tundelikult vastu võtta igat välisilma nähtust ja selleks vajab ta:

- a) vaatlemise oskust,
- b) tähelepanelikkust,

c) mälu.

5. Näitleja peab olema ka füüsiliselt hästi arenenud:

- a) tugev,
- a) osav ja painduv,
- c) omama terava nägemise ja kuulmise,
- d) omama kõlava painduva hääle,
- e) omama selge väljarääkimise,
- f) omama elava, liikuva näoilme.

6. Näitleja peab olema plastiline:

a) peab omama võime enese kehaga väljendusrikkalt kujutada igasuguseid hingelisi liikumisi, seisukordi ja omadusi, samuti ka igasuguseid füüsilisi tundmusi (oma keha üldises asendis, liikumises, žestis jne.),

b) omama sedasama ka enese hääles (tämb, toon, intonatsioon).

7. Näitleja peab teadma lava mängu tehnikat:

- a) kõnetehnikat,
- b) situatsiooni tehnikat,
- c) näojumestuse tehnikat.

Ja lõpuks:

8. Näitleja vajab omas isiklikus voorus:

- a) kannatust,
- b) tahet,
- c) enesevalitsemist,
- d) külmaverd,
- e) püsivust.

Teadagi, et sarnast näitlejat ei saa luua järsku, võimalik ka, et sarnast ei saagi olla. Mis sellest. See ei takista meid sugugi selle ideaali poole püüdmises.

* * *

INSPITSIENDI, NÄITEJUHI ABI KOHUSED.

1. Inspitsient täidab vastuvaidlemata ja viivitamata kõik näitejuhi korraldused.

2. Inspitsient viibib kõikidel proovidel ja istub näitejuhi läheduses, et iga silmapilk valmis olla üles märkima näitejuhi korraldusi või neid otsekohe täitma.

3. Inspitsient omab ühe harjutusel oleva näitemängu eksemplari ja ei lahku temast varem, kui tükk mängust väljajäetud. Siia märgib ta üles vaatuste või piltide järjekorras:

- a) tarvilised dekoratsiooni plaanid;
- b) butafooria ja rekvisiidid;
- c) kõla ja valguse efektid;
- d) missuguses järjekorras, millal ja millise märgusõna peale lähevad tegelased lavale;
- e) tarbekorral ütleb tegelasele lavale

minekul tema esimesed sõnad;

f) näitleja kostüüm ja asjad, mis tal peavad kaasas olema, nagu: kiri, raha, mapp, taskukell jne.

g) Missuguses järjekorras ja millal on vaja kõla ja valguse effekte;

j) Mitu minutit kestab üks vaatus, pilt.

4. Etendusele ja viimasele peaproovile ilmub ta teatrisse kaks tundi varem: ta ilmub ikka esimesena.

Inspitsient enne etendust vaatab järele isiklikult kõik rekvisiidid, butafooria, proovib, kas on korras eesriie ja valgustus. Eri- lise tähelepanuga vaatab järele, kui on tarvitusel laskeriistad.

6. Inspitsient isiklikult kontrollib tund enne etenduse algust, kas on kõik tegelased ilmunud ja juhul, kui keegi puudub, teatab sellest viibimata näitejuhile.

7. Iga vaatuse alul inspitsient vaatab järele, kas on kõik tegelased valmis, kas on olemas vajalised rekvisiidid ja kas on näitlejatele antud tegevuseks tarvisminevad asjad.

8. Inspitsient etenduse ajal:

- a) valvab selle järele, et näitleja õigel ajal ilmuks lavale;
- b) annab käsu lava-effektide jaoks;
- c) valvab, et eesriie õigel ajal lahti ja kinni läheks;
- d) valvab korra ja vaikuse järele lava taga.

9. Samuti valvab inspitsient ka selle järele, et tuletõrje määrused oleks täidetud.

10. Inspitsient ei usalda kedagi, vaid ainult iseennast ja selletõttu kontrollib kõik isiklikult.

11. Milgi tingimusel ei anna kellelegi etenduse ajal oma raamatut, ja kannab teda kogu aeg kaasas, kuni etenduse lõpuni.

12. Inspitsient on etenduse ajal lava peremees — nagu kapten laeval.

ETTEÜTLEJA KOHUSED.

Etteütteleja määramisel peab arvestama järgmisega:

1. hea nägemine ja kuulmine,
2. tugev, kõlav, hääle ja selge väljarääkimine,
3. rahu ja tähelepanu.

Iga etteütteleja kohustub:

1. Etteütteleja omab ühe näitemängu raamatu, hoiab seda kogu aeg enese juures ja ei lahku temast milgi tingimusel, enne kui tükk on mängukavast väljas.

2. Sõnad ja laused, kus näitleja sageli komistab, märgib alla raamatus ja püüab siin näitlejale abiks olla.

3. Kui näitleja kaotas mõttekäigu teks-

tis või kuidagi eksis, tuleb see koht selgemalt ette öelda, seni kui näitleja omast eksimusest ennast päästab.

4. Etteütlemise juures mitte toneerida, rõhutada, vaid lugeda värvitult, kuid selgelt.

5. Mitte sosistada ja tarvitada kätest ruuporit.

6. Jälgida mitte seda, kuidas näitleja mängib, vaid kõneleb.

7. Mitte segadusse ja vaimustusse sattuda näitlejate mängust.

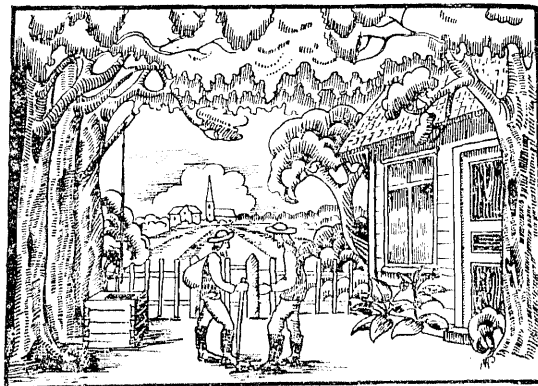
8. Mitte usaldada oma mälu, vaid kogu aeg hoida raamatut silmade ees.

9. Viibida igal proovil.

10. Enne etendust hoolikalt raamat järele vaadata, kas on kõik leheküljed alles ja õiges järjekorras.

11. Mitte kunagi usaldada näitlejat.

12. Mitte anda etteitleja raamatut kellelegi milgi tingimusel.

Dekoratsiooni kavand Aitsami näidendile „Salmisto“.

Asjaarmastajate näitlejaskonna eeskujulik tegevuse plaan.

A. Näitejuhi tegevuse plaan.

1. Kaalutlemine, mida oleks vaja rahvale pakkuda, millist näitemängu valida, mida rahvas tahaks laval näha ja mis-suguse näitemängu võiks käsile võtta näiteseltskonna jõu kohaselt.
2. Sel alusel — näitemängu valik.
3. Teistkordne näitemängu lugemine.
4. Kolmaskordne tüki lugemine ja mustalt lavastuse plaani skitseerimine.
5. Näitemängu lugemine näitlejate ringis. Mõtteavaldused etteloetud tükki kohta Osade jaotus.
6. Täiendav lavastuse plaani väljatöötamine, peale tükki ettelugemist.
7. Regie-raamatu kokkuseadmine.
8. Näitemängu lugemine kõikide tegelaste poolt osadest. Lavastuse plaani selgitamine ja arutamine kõikide tegelaste osavõtul.
9. Esimene proov — laua juures.
10. Esimene proov laval.

B. Kogu näiteseltskonna tegevuse plaan neljavaatustlise tüki kallal.

1. Päev — Terve tüki lugemine ja arutamine. Vaheaeg üks päev.
2. Päev — Tüki lugemine osadest, küsimused, selgitused, mõtteavaldused käesoleva tüki puhul. Vaheaeg kolm päeva.
3. Päev — Esimene lugemise proov laua juures — esimene vaatus. Vaheaeg kaks päeva.
4. Päev — Teine lugemisproov laua juures — esimene ja teine vaatus. — Vaheaeg üks päev.
5. Päev — Kolmas proov laua juures — teine, kolmas ja neljas vaatus. Vaheaeg üks päev.
6. Päev — Esimene lavaproov — katkendid esimesest ja teisest vaatusest. Vaheaeg üks päev.
7. Päev — Eelmise proovi kordamine ja lisaks raskemad katkendid järgmistest vaatustest. Vaheaeg üks päev.
8. Päev — Lavaproov — Esimene vaatus tervikult kordamisega. Vaheaeg üks päev.
9. Päev — Esimene vaatus, raskemate kohtade mitmekordse tagasivõtmisega. Vaheaeg üks päev.
10. Päev — Katkendid teisest vaatusest, kordamisega. Vaheaeg üks päev.
11. Päev — Teine vaatus tervikult, raskemate kohtade mitmekordse tagasivõtmisega. Vaheaeg üks päev.
12. Päev — Kolmanda vaatuse raskemad katkendid, mitmekordse kordamisega. Vaheaeg üks päev.
13. Päev — Kolmas vaatus tervikult, — raskemate kohtade tagasivõtmisega. Vaheaeg üks päev.

14. Päev — Neljanda vaatuse raskemad katkendid kordamistega. Üks päev vaheaega.
15. Päev — Neljas vaatus tervikult, raskemate kohtade tagasvõtmisega. Vaheaeg kaks päeva.
16. Päev — Esimene ja teine vaatus tervikult ilma takistusega. — Näitejuht teeb märkused paberile puuduste kohta ja kannab ette tegelastele vaatuste vaheajal. Vaheaeg üks päev.
17. Päev — Kolmas ja neljas vaatus ilma takistusteta; näitejuhi märkused ja parandused vaheajal ja peale proovi.
18. Päev — Terve tükk, vaatused järjekorras — lavasisseseade, rekvisiidid. Näitejuhi märkused ja parandused peale proovi. Ilma vaheajata.
19. Päev — Täieline eelmise proovi kordamine. Ilma vaheajata.
20. Päev — Täieline eelmise proovi kordamine. Kostüümid peategelastel. Viimased näitejuhi märkused ja parandused.
21. Päev — Ainult dekoratsiooni proov. Tegevuses — dekorator, näitejuht, inspitsient, lavatöölised.
22. Päev — Peaproov — ilmingimata kostüümides ja grimmides — kõik

nagu etendusel — Peale proovi lühike näitejuhi lõppmärkuste ettelugemine.

23. Etendus.

Sarnase plaani järgi võib 22 õhtuga umbes 1½ tunni jooksul ettevalmistada raskema 4 vaatuslise näitemängu. Sarnane töö ilmingimata kannab vilja ja annab kunstiväärse ettekande.

3 vaatuslise tüki ettevalmistuseks kulaks umbes 15 tööõhtut ühe kuu jooksul. Kahevaatuslise näitemängu võib ettevalmistada 10 tööõhtuga — 2-3 nädali kestel — Kuid ühevaatusline näitemäng vajab siiski mitte vähem kui 6-7 proovi päeva.

Vaheajad tööpäevade vahel on suure tähtsusega, nii ettevalmistuseks järgmisele proovile, kui üldise meeoleolu ja töötempo mõttes. Seepärast ei ole soovitatav siin suuri muudatusi tuua, eriti töö lõpu poole, kus on ettenähtud töö päevad ilma vaheajata.

Näitejuhil tuleb eriti rõhku panna selle peale, et iga töö päev täiel määral läbi viidaks ja ühe või mitme tegelase puudumisel tuleb siiski kasutada aega sellega, et jätkata tööd kohal olevate tegelastega, töötades üksikute kohtade, stseenide ja osade kallal.

Liikmete nimestikud haridusseltsides.

E. Vender

Liikmete nimekirjade korraldamine Haridusseltsides jätab tihtipeale väga palju soovida ja aruannete kokkuseadmisel ollakse päris tõsiselt mures, kuidas täita vastavat osa aruandelehes, sest seltsi juhatus ei tea tihtipeale isegi, kes selle seltsi liikmed on ja kui palju neid on. Liikmete nimekiri

näitab ainult seda, et teatav isik on sel ja sel ajal liikmeks vastu võetud ja see on kõik. Kas ta oma kohustused ka seltsi vastu on täitnud või ei, seda ei teata. Sellepärast on soovitatav peale nimekirja veel sisseseada liikmete kaardid, umbes järgmise vormi järele:

LIIKMEKAARDID
Valmistrükitud liikmekaardid: Postkaardi kartongil 100 kaarti Kr. 1.— Paremat sorti valgel kartongil 100 kaarti Kr. 1.50
Saadaval EESTI HARIDUSLIIDUS

Pidu piletid
Hariduslised seltsid võivad osta PIDU PILETEID E. HARIDUSLIIDULT à 12 senti raamat (50 piletit)

Nr.

selts.

Palun mind vastu võtta
seltsi liikmeks. Esitan enda kohta järgmised teated:

Eesnimi Perekonnanimi.....

Amet või elukutse

Sündimise aeg

Haridus

Aadress

Telefon

..... Liikme allkiri
(kuupäev)

Soovitajad

Juhatuse poolt liikmeks võetud

Liikmemaksutasutud								
	Kr.	S.		Kr.	S.		Kr.	S.
1928 a.			1934 a.			1940 a.		
1929 a.			1935 a.			1941 a.		
1930 a.			1936 a.			1942 a.		
1931 a.			1937 a.			1943 a.		
1932 a.			1938 a.			1944 a.		
1933 a.			1939 a.			1945 a.		

Kõige pealt võimaldab see kaart näha, millal keegi seltsi liikmeks on astunud ja et ta tõesti ka vastavat soovi on avaldanud, sest on küllalt juhtumusi, kus isik on seltsi liigete hulka arvatud, aga ta ise seda ei

teagi, või teada ei taha. „Oli kord rääkimine, aga ega ma siis veel liikmeks ei astunud.“ Samuti näitab liikmekaart iga liikme elukutset, haridust ja vanadust. Loomulik, et kaardi peal on ka aadress ja kellel on siis telefon. Peale selle on selle kaardi peal veel ettenähtud soovitajad, see on need isikud, kes uue liikme vastuvõtmist omalt poolt soovivad. Soovitajateks võetakse aga ikka neid isikuid, kelle mõjul või kelle tutvuse tõttu seltsi liikmeks astutakse. Nii et see ühtlasi seda näitab, kuidas keegi liige uute juuretulijate eest hoolt kannab.

Kaardi alumine osa „liikmemaksu tasutud,“ näitab igal ajal liikmemaksu seisukorda, mis aja eest ja kui palju seda tasutud on. Iga liikme kohta pruugib siis ainult tema kaart välja võtta ja otsekohe on näha kõik andmed. Aruande kokkuseadmisel pruugib ainult kaardid üle lugeda ja liigete arv on teada. Liikmest äraastumise, liikmemaksu mittemaksmise tõttu liikmest väljalangemine jne. tuleb alati juhatause koosoleku otsusega teha, ja siis ka kaardid nende isikute kohta, kes liigete nimekirjast kustutatud, üldisest kastist välja võtta ja lahkunud liigete kasti ümber asetada.

Kaartide hoidmiseks on soovitatav samaguseid kartoteek-kaste tarvitada, nagu on tarvitusel raamatukogudes. Soovitatav kahe sahtliga kastid, kus ühes sahtlis on liigete kaardid ja teises hoitakse alal liikmest lahkunute kaardid. Liikmest lahkunute kaartidele on soovitatav teisele küljele märkus peale kirjutada, mis põhjusel ja millal liikmest lahkunud. Kartoteek-kastide puudumisel võib nende asemel kasutada vastavas suuruses harilikke pappkarpe. Kaardid tulevad kastidesse või karpidesse asetada liigete perekonnanime tähestikulises järjekorras, et soovitava liikme kaardi kergem leida oleks.

Kaardid müügil E. Haridusliidus à 2 senti tükk.

Parukaid ja jumestusvahendeid

ostavad Haridusliidu liikmed kõige odavamini — —

EESTI HARIDUSLIIDULT

Tallinnas, Rataskaevu 22, telef. 6-52

Ka postiteel tellimiste täitmine on võimalik

Parukad,

Seltskondliku kasvatuses õping.

Läbikäimisest inimestega.

Sissejuhatus:

„Üksi olla, on kõige tugevam olla,“ seletab kuuluis kirjanik Ibsen oma draamas „Dr. Stockman.“ Sest üksi olles jääb inimene kõige paremini truuks oma parematele, oma mõistuse ja südame õigekspidamistele. Teda ei eksita siis välised kõrvalmõjud, kõrvaliste inimeste tihti sahkerdav tegevus ja pealekäimised. Egas muidu poleks suured inimesed sagedasti seltskonnast eemalehoidunud selleks, et oma paremaid mõtteid arendada ja nendele truuks jääda!

Kuid teinepidi on iga üksik inimene pisikene osakene suurest ühiskonnast, suurest inimkonnast ja seltskonnast perest. Elu omaigapäevasuses ja paratamatuses on juba nii ehitatud, et meie ei saa kaugeltki kõik ja kaugeltki alati käia selle põhimõtte järel, mille seadis üles suur kirjanik ja mis on tunnud paljud teised suured inimesed. Meie elu ja tegevus, mõtlemine ja tundmine on pandud keerlema teiste inimeste keskele, koos teiste inimeste elu ja tegevusega. Sellest kui perekonna, rahvuse, isamaa, inimkonna liikmed ei saa meie endid vabastada, vaid selle kõige peame me arvestama.

Palju enam veel, — meil on tahtmine ja tung koosviibimiseks ja koostöötamiseks teiste inimestega ka puht inimlikkudel-hingelistel tungidel. Meie vajame kaasinimeste sõprust, ligimeste kaasabi ja sümpaatiat elu muredes. Ja meie elu on päikesepaistelisem, kui naabrite vahel valitseb lahusus. Rõõmus meel teeb meid töökaks ja juhhib meid elu positiivsele hindamisele.

Läbikäimine inimestega nõuab aga oskust, nagu iga teine asi. Peab püüdma jõuda enesetundmisele ja peab püüdma teisi tunda, et siis vahakordi kooskõlastada.

Inimkonnal on sellelgi alal pikkade aegade kestes kogunenud palju kogemusi ja töökspidamisi ning tähelepanekuid. Kui õpingid omavaheliste referaatide ja väeluste ning sõnavõtmise abil seda elutarkust tahavad selgitada ja õppida, siis on loomulik, et nemad varem tutvuneks seletustega, mis vanem elutarkus sellest heade mõtlejate ja kasvatus-teadlaste poolt arvab. Selleks tarvitagu vastavat kirjandust ja kantagu selle alusel ette lühikene kokkuvõtlik referaat kirjanduse alusel. Peale selle avatagu läbirääkimised ja püütagu selle abil küsimus teha koosviibijaile selgeks ja omaseks.

Kuidas õpingide tegevust korraldada, sellest annab selge lühikese juhutuse E. K u b j a s e raamatukene „Õpingid“ (Sõnavara kirj. Tartus 1924.)

Laialise teemi „läbikäimisest inimesega“ jaotan käesolevas kavas üheksaks alateemiks, mida õpingid võivad oma järjekorralistel istungitel arendada. Kirjandust ei ole meil selles küsimuses palju, aga heaks alguseks jätkub ka olemasolevast vähesest. Tööle tuleb soovida head edu ja armastust, sest noore kultuuriga rahvana oleks meil palju õppida ka siin käsitatud alal — et meie võidaks iseendid ja võidaks sõpru, ja oma rahvast kasvataks tugeva elurõõmsa elujõulise harmoonilise pere.

(Inimestega läbikäimise kunstist loe Knigge „Läbikäimisest inimestega“ sissejuhatavat sõna. Sõnavara kirj. Tartus 1926. a. Samuti loe Fr. Foersteri „Elujuhti“ Peatükk „modern kasvatus“).

I. Üldised juhutused ja põhimõtted inimestega läbikäimises.

Enese maksmapanemise tähtsusest ümberolijate keskel ja sellest järgnev püüde täiuse poole. Tagasihoidlikkus ja meeolekindlus. Heatahtlus ja sõbralikkus. Järjekindlus tegevuses ja keeldumine liiast avameelsusest. Keeldumine tühisest lobisemisest ja soov seltskonnalt mitte ainult võtta, vaid ka anda. Oma välimuse eest hoolitsemine. Jutuajamine. Läbikäidavate valik ja kirjalik läbikäimine.

Kirj. Knigge „Läbikäimisest inimestega“ lhk. 17—81; Foerster „Elujuht“ lhk. 20, 25, 34, 78, 96, 98, 138, Vilho Reima „Enesekasvatuse alged“, Kodu ja kasvatus V, J. Adamtau: „Vabad mängud ja sport“ I lhk. 9—17.

II. Läbikäimisest mitmesuguste iseloomudega.

Iseloomude liigitamine ja suhtumine nendes. Valitsushimulised, kõrgid, uhkustelejad, äkilised, tasakaalukad natuurid ja nendega läbikäimisest. Laiskus ja sapp, kadunud iseloomus, ahnus ja ihnus ning neisse suhtumine. Tänamatuse hindamine. Kelmidesse suhtumine. Veidruse ja rumaluse hindamine. Elurõõm leiab suurima poolehoiu.

Perekonna, elutöö, poliitika, elumaitmise jne. sidumine nende küsimustega.

(Kirj.: Knigge: lhk. 68—110; Foerster: lhk. 54, 83, 108, 119, 124, 139, 156, 163, 187, 190, 223, 277).

III. Läbikäimine ja inimeste vanadus.

Vanadus ja noorus. Lapsed, vanemad, lapsed ja sugulased. Perekonnaelu ehitamine. Abielu, armastus ja armastamine. Naise au ja vabaarmastus. Murdiga.

(Kirj.: Knigge: lhk. 121—147, Foerster 83—90, 139, 153, 156, 161, 190, 195. „Enesekasvatuse alged“).

IV. Armastus ja armastajad.

Armastuse ülev jõud. Seksuaalne armastus. Romantiline armastus. Armastus-sõprus. Armastus kui lunastav pühadus ja elu ilustaja.

(Knigge: lhk. 148—172, Foerster: 131—147, 153—161, 176, 181, 184, 190—195).

V. Sõprus ja selle ehitamine.

Sõpruse tähtsus. Sõbra ustavus. Sõprusvaheline otsekoheesus. Üksteise toetamine, Sõbra moraal. Sõbrad ja tuttavad. Pere-mees ja külaline.

(Kirj.: Knigge: lhk. 175—200, Foerster 138, 194, 201—205).

VI. Ülemus, heategijad, õpetajad ja nendele allujad.

Tänuikkus kui pühim voorus. Lipitsemise kõlbmatuse. Kõrgemad ametnikud, teenijad ja õpilased. Kasvataja elukutse. Ülemus ja alluv naisteenija. Vaenlane.

(Kirj.: Knigge: lhk. 202—214, Foerster 104—110, 113, 124, 147, 54—57).

VII. Elukutse ja iseloom.

Kutseharidus. Kõrgemad ametnikud. Kaupmehe elukutse, poliitika, kasvataja, sotsiaalsed kombad. Sotsiaalne reform ja enesereform. Naiskutsed. Naise kultuurmission.

(Kirj.: Foerster lhk. 102, 129, 216, 223, 238, 264, 276, 277).

VIII. Tahte kasvatamine.

Tahtejõud, püsivus, logelemine, arukus, kõrgem distsipliin, energia, religioon ja karakter.

(Kirj.: Foerster lhk. 18—48, 288. Adamtau: „Vabad mängud ja sport I. Samuel Smiles“ Läbikäimisest raamatutega. Vilho Reima „Enesekasvatuse alged“)

IX. Inimene, kombad ja moed.

Head kombad ja kaunis välimus kui sümpaatia tõstja inimeste silmis. Viisakuse reeglid, katmine ja maitse.

(Kirj.: Foerster lhk. 144—147 ja raamatud „Peen mees“ ja „Peen naine“).

E. Haridusliidu lektorite nimestik.

(Järg)

Klement, Fr.

Eesti poeg- ja tütarlaste gümnaasiumi õpetaja Valgas.

Teemid:

I. Õigusteaduse alalt:

1. Riigivormid 3 t.
2. Parlamentarism ja demokraatia 3-4 t.
3. Tähtsamate Euroopa riikide konstitutsioonid 6 t.
4. Eesti Vabariigi põhiseadus 6 t.
5. Rahvasteliidu orgaanid ja funktsioonid 3-4 t. ja
6. Tähtsamaid küsimusi kriminaalõigusest (kuritegu ja karistus) 9-12 t.

7. Eesti uus kriminaalseadustik 5-6 t.
8. Kriminaalprots. peajooned 9-12 t. ja
9. Vannutatud meeste kohus 3 t.

II. Üldise ajaloo alalt:

1. Suurprantsuse revolutsioon 9-12 t.
2. Napoleoni aeg (konsulaat ja keiserriik) 6 t.
3. Tähtsamad Euroopa riigid 19. sajandi II. poolel 12-15 t. ja
4. Ilmasõja põhjused, käik ja tagajärjed 6 t.

III. Eesti ajaloo alalt:

1. Vana Eesti iseseisvuse aeg ja vabadusvõitlus 3-4 t.

2. Orduriigi lõpp ja Rootsi aeg Eestis 6 t.
3. Talurahva vabastamine ja teoorjuse aeg 6-8 t.
4. Eesti rahvuslik ärkamine ja venestamise aeg 6 t. ja
5. Eesti iseseisvuse kujunemine 5-6 t.

Võimalus loengute pidamiseks on koolitöö ajal pühapäeviti, Lõuna-Eestis ka laupäeva õhtuti, kooli vaheaegadel igal ajal.

Minner-Minneste, Viktor

Õpetaja Kärldas

Teemid:

1. Elu võimalusist maal ja planeetidel 4 t.
2. Kas on meil tarvis kodust kasvatust 1 t.
3. Rahvaõpetaja praegusaja hariduselus 1 t. ja
4. Tuliküsimusi meie noorpõlvkasvatusemaalt 4 t.

Päts, P.

mag. geogr.

Teemid:

1. Maakera tekkimine ja tema asend maailmaruumis.
2. Maakera astronoomia,
3. Meteoroloogia (üldmõiste ja tähtsus),
4. Eesti kliima,
5. Meteoroloogia (ajalugu ja tähtsus),
6. Kalender (ajaarvamine),
7. Taimede ja looma geograafia põhijooned.
8. Eesti taimestik.
9. Eestlased ja nende liigitamine keelemurrakute järele,
10. Omariiklus (selle head küljed),
11. Mis on meile annud 10 aasta vältusel olev riigikord,
12. Isamaaarm. ja kosmopolitism ning
13. Mikroskoop, teleskoop, spektroskoop ja fotograafia.

Loengute ja kõnede kestvus ühel päeval 1-3 tundi. Kõnelelda võib ainult Petseris ja Petserimaal laupäeviti, alates kl. 5 p. l. ja pühapäeviti igal ajal.

Rajamaa, Herman

Läänemaa õpetajate seminari õpetaja

Teemid:

1. A. Kitzbergi kirjanduslik looming,
2. E. Vilde „Külmale maale“,
3. J. Liiva elu ja tema tööd,
4. Eesti uuem kirjandus ja
5. Kirjanduse lugemise õpetlik-arendav tähtsus.

Roosileht, A.

Kunstnik, joonistamise õpetaja Paides.

Teemid:

1. Meie igapäevased tarbeasjad ja neid kaunistav ornament ning
2. Kodukaunistamine

Loengute kestvus á 3 tundi. Kõnelelda võib laupäeviti ja pühapäeviti.

Silde, O.

Tähetorni assistent, Tartus.

Teemid:

1. Päike, maa ja inimene 6 t.
2. Tähed ja aatomid 3 t. ja
3. Lend ilmaruumis.

Kõnelelda võib peale neljapäevade ja kesknädalate kõikidel nädalapäevadel.

Tiitsmaa, A.

Ühisgümnaasiumi õpetaja Põltsamaal.

Teemid:

1. Meie sagedamaid õigekeelsusvigu kõnes, kirjas ja ajakirjanduses 1-3 t.
2. Milliseid õigekeelsusvigu teevad kõige rohkem meie algkoolide õpetajad 1-3 t.
3. Laiemate rahvahulkade suhtumine kirjandusse ja kirjanduse mõju rahvasse 1 t. ja
4. Kohalikkude muuseumide asutamine ja nende tähtsus.

Kõnelelda võib väljaspool Põltsamaad ainult neljapäeviti ja pühapäeviti.

Saaremaa ajakirjandus haridusnädalat hindamas.

$\frac{1}{3}$ saarerahvast käis koosolekutel.

Eesti Haridusliidu ja Saaremaa koolivalitsuse poolt 2. veebr. kuni 10. veebr. s. a. korraldatud haridusnädala kohta kirjutab „Saaremaa“ 13. veebr. numbris:

Suur samm edasi vabaharidustöös.

Haridusnädal Saaremaal hiigavalt õnnestunud.

Uusi sihte Vabaharidustöö edendamisel.

Nüüd, mil lõppenud Saaremaa haridusnädal, mille kogu edumeelsem saarlaskond elas kaasa suure huvi ja poolehoiuga, ei oleks ülearune peatuda paari reaga tehtud suure töö juures.

Juba alguses võib mainida, et haridusnädala puhul tehtud töö ainuüksi ei piirdu- nud Saaremaaga, vaid haridusliidu korraldusel olid üle kogu Eesti organiseeritud meie haridustegelased selleks suureks ja tähtsaks tööks meie rahva vaimupõllul.

Saaremaal oli asja korraldajaks maavalitsuse haridusosakond, eesotsas osakonnajuhataja hra B. Steinberg'iga. Hra Steinberg tuli tänuväärsele mõttele, ühendada vabaharidustöö põllumajandusliku kutseoskuse edendamise küsimusega. On ju need kaks ala eriti maal teineteisega väga tihedasti seotud ja seal peaaegjalikult viimasel ajal põnevamaiks päevaküsimusiks, mille vastu huvi tuntakse järjest rohkem. Ka kõnekoosolekuist osavõtjate poolt tunnustati algatus väga heaks ja kiiduväärseks. Leiti, et ainult nende kahe küsimuse paralleelne lahendamine võib tuua tõsist kasu Saare rahvale.

Nädala jooksul, mis oli ette nähtud vabaharidustöö edendamiseks, peeti kõigis Saaremaa hariduskeskkohtades kõnesid, kus paralleelselt esinesid meie paremad jõud hariduse ja põllumajanduse alal. Hoolimata külmast, mis just nagu haridustegelaste ja vabaharidustöö kiuste möödunud nädalal oli eriti käre, sõideti läbi kogu Saaremaa ja tutvustati huvitatud kuulajaskonda tähtsamate kultuuril- lü puutuvate küsimustega. Kõnedes rõhuti haridustöö tähtsust väljaspool kooli, mis määratud peaaegjalikult neile, kellel koolieas mõnesuguseil põhjusil, tol ajal valitsenud olude tõttu, ei olnud võimalik saavutada vaimuvara sel määral, nagu seda nõuab praegune aeg kultuurinimeselt, ja kes tunnustavad mõtet, et kogu elu on inimese õppe-

ajaks. Seejuures võeti tähtsamate vahenditena kõne alla hariduslised seltsid ja rahva- raamatukogud, mis eeskujuliku juhatuse all võivad teha paljugi tänuväärset rahva haridusliku tasapinna kõrgendamise suunas. Anti tulusaid näpunäiteid maaharidustegelastele, kuidas kõige produktiivsemalt jätkata nende poolt tehtavat tööd, soovitati neil igasuguste raskuste puhul pöörduda nõu ja abi saamiseks vanemate haridustegelaste poole, kes oma abi kunagi ei keela selleks ühiskondlik- kasulikuks tegevuseks.

Põllumajandustegelaste poolt näidati, kui lähedalt on teineteisega seotud üldharidus põllumajandusliku haridusega, ja hakata eden- dama ainult üht, jättes teise ala täielikult sõõti, annaks samasuguseid tagajärgi, kui rakendada hobune koorma vedamiseks ainult ühe aisa külge. Kui vanker seejuures kipub kraavi minema, siis on see paratama- tus, mis tingitud koorma juhtija asjatundma- tusest. Et samasugune nähtus ei tuleks ilmsiks hariduspõllul, siis peab ühevõrra püüdma edendada mõlemaid kultuurialasid.

Kõnelejate töö, peaaegjalikult praeguste ilmastikuolude tõttu, ei olnud sugugi kerge. Mõnigi neist tunneb praegu enda kehal külma näpistuse tagajärgi. Kuid neid rahuldab juba teadmine, et nad on tahtnud ja on suutnud korda saata midagi head, midagi kasulikku, mille eest nad on teeninud kuulajaskonna poolehoiu, haridushimuliste tänu. Ja rahvas näitas, et ta oskas hinnata tööd, mida tehti tema huvides. Igalpool oli osavõtt koosole- kuist väga elav, igalpool kogunes kuulajaid rohkem, kui kõnelejad võisid loota. Tervelt $\frac{1}{3}$ saarlasist on käinud haridustegelaste kõnekoosolekul. Ja kokku tuldi mitte palja uudishimu pärast, mitte ajaviiteks, vaid kõik- jal võis märgata elavat huvi asja vastu. Läbirääkimised kandsid väga üksmeelset laadi. Leiti kogu Saare rahva huvides tar- vilik olevat, et need, kes on võimelised pakkuma teistele midagi oma vaimusalvest, olgu see siis üld- või põllumajandusliku hariduse alal, ei paneks küünalt vaka alla, vaid hoiaksid kõrgel leegitseva haridustungla, et selle kiired leiaksid teed rahvasse ja kõik- jal süütaksid huvi ja tungi hariduse järele.

* * *

Esmaspäeva õhtul korraldati Eesti seltsis haridusnädala tegelaste ühine koosviibimine, kus arutati läbi möödunud nädala tegevus

ja jäädi sellega väga rahule. Haridusnädal Saaremaal tunnistati hästi kordaläinuks. Haridusosakonna juhataja algatus, paluda haridusnädala puhul kõnelema põllumajanduse tegelasi, leiti kasulik olevat ka mandril läbi viia.

Koosviibimisel leiti tarvilikuks ja võimalikuks, et Haridusliit Saaremaa haridusseltsidele tuleks vastu sellega, et saadaks siia väiksema lao näitekirjandust ja näitemängude abinõusid. Peale selle otsustati veel pöörduda Haridusliidu poole palvega, et see annaks toetust ühele keskkohas olevale haridusseltsile asjatundja inimese ametispidamiseks, kes võiks anda vajalikku nõu ja juhatast maaharidustegelastele. Samuti arvati võimalikuks korraldada maaharidustegelastele lühemaajalisi kursusi vabaharidustöö alasse puutuvais küsimusis.

Üldiselt võib tähendada, et haridusnädala puhul on tehtud suur ja kordaläinud töö vabaharidustöö edendamiseks saarlaste keskel.

Sama küsimuse kohta võtab korduvalt sõna „Meie Maa“, kus 14. II. kirjutatakse.

Uut jõudu haridusliikumiseks.

Haridusnädala hiilgavaid tulemusi.

Tegelaste lõpukoosviibimine

Eesti Seltsis.

Peale haridusnädala lõppu, esmaspäeva õhtul oli Eesti Seltsis haridusnädala tege-

laste ühine koosviibimine, millest võttis osa Tallinna kõnelejate vägi hra Venderiga eesotsas, agronoomiline pere hra-de Martini ja Otsstaveliga ning — kohalikud kõnelejad ja tegelased. Koosviibimisel vahetati muljeid ja esitati arvamisi vastloppenud haridusnädala kohta ning üldse vabaharidustöö võimaluste kohta Saaremaal. Kinnitati üksmeelselt, et esimene Saare haridusnädal, nii maal kui linnas, on läinud suurepäraselt korda. Leiti ka, et Saaremaal vaba haridustööalal veel väga palju tuleb teha — tuleb korraldada sellekohast nõuannet ja ettevalmistada maategelasi ning soodustada võimalusi haridustööks igapidi.

Haridusliidu esitaja andis lootusi, et liit Saaremaale mõneski suhtes võib abiks olla — eriti just näitemängu harrastuse alal, saates kohtadele tarvitamiseks näitekirjandust ja mänguabinõusid.

Märkides tõsiasi, et haridusnädal on õnnestunud suurepäraselt, on saadud ülevaade (kõnelejate kaudu kohtadelt) Saaremaa vabahariduslisest tegevusest ja praegusest tasapinnast ning jõutud otsusele — mida edasi teha — võib veel kord lisaks eelmises numbris ilmunud kokkuvõttele alla kriipsutada, et Saaremaa haridusnädal on annud hiilgavaid tulemusi.

„Vabaharidustöö“ on silmaks igale haridustegelasele!

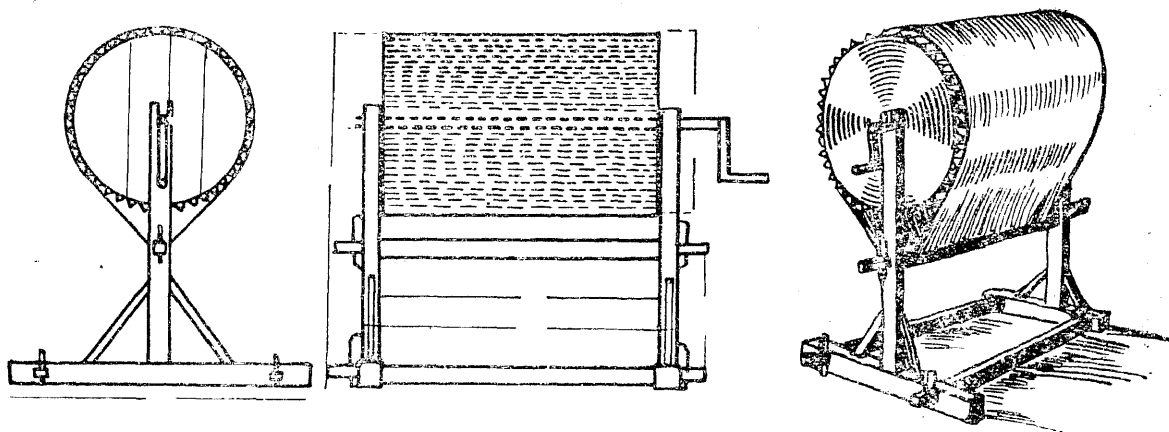
Juhtnõore tuulemasina valmistamiseks.

Nagu juuresolevalt pildilt näha, on tuulemasina konstruktsioon äärmiselt lihtne, mille valmistamine peaaegu kellelegi mingit erilist raskust ei tekita.

Tehtagu lauast kaks ühesuurust, umbes 35-40 cm. läbimõõduga ratast ja ühendatagu need kolmekandiliste, umbes 60—65 cm. pikuste puust liistudega, mille välimine serv võimalikult terav oleks. Liistud võib rataste külge kinnitada lihtsalt naeltega ja neid ei tarvitse külg-külje kõrvale asetada, vaid igale umbes 2—3 cm. laiune vahe jätta. Trumli keskelt käib läbi võll, millega see raamile toetub. Võlli ühes otsas asub vänt trumli pöörlema panemiseks. Raami ehitus

on selgesti juuresolevalt joonistuselt näha. Kui soovitakse, et masinat tarbekorral ka lahti võtta võiks, tehtagu kõik kahe raami otsa ühenduspuid nii, et nende tapid otsapuudest läbi ulatuksid, kuhu siis joonistuselt näidatud kujul kiilud ette löödakse.

Keskmise ühenduspuid külge kinnitatagu trumli laiune kare riie (soovitav õhukene takune), visatagu see üle trumli ja kinnitatagu ka teinepoolt samal kujul, kuid silmaspidades, et riie mitte liiga pingul ei oleks. Riie võib ka teiselt poolt kinnitamata jääda. Väandast trumlit ümberajades, sünnib liistu teravate servade hõõrumisest riide vastu tuulele sarnanev vingumine.

Mitmesugused teated.

Vabaharidustöö kursused Läänemaa õpetajate seminaris

Eesti Haridusliit korraldas 8—14. III. s.a. Läänemaa õpetajate seminaris juures kuuepäevase vabaharidustöö kursuse, millest seminari vanemate klasside õpilased huviga osa võtsid.

Lektorite olid Liidu sekretär E. Vender ja haridusinstruktor G. Puu.

Esimene referent kõneles vabaharidustöö üldisest korraldusest, õpiringide organiseerimisest ning lavategevuse arendamisest 4¹/₂ tundi, kuna teine—raamatu, raamatukoguajalugu ja raamatukogu tehnilist korraldust 7¹/₂ tundi käsitas.

Eesti selts Lõuna Kalifornias.

Põhja-Ameerika Ühendriikide lõunapoolsete eestlaste koondumine.

Los Angeles, Põhja-Ameerika Ühendriikide Kalifornia osariigi lõunapoolses jaos, on praegu kõige suurem linn Vaikse mere ääres Ameerika mannermaal. Poolteise miljoni Los Angelese elanikkude hulgas on olemas ka näputäis eestlasi, mõned neist juba 25—30 aasta eest siia rännanud, teised aga alles hiljuti siia jõudnud.

Kuni viimase aastani puudus siin keskkoh, mille ümber Lõuna-Kalifornia eestlased end koguda oleks võinud. Selle puuduva keskkoha asutamisele asuti 8. juulil 1928. a., kui eestlaste koosolek San Pedros, Los Angelese sadamalinnas, ühel häälel otsustas, et Eesti seltsi asutamine Lõuna-Kalifornias tarviline on.

Järgnevatel läbirääkimistel selgus, et selts peaks oma esimeseks ja suuremaks eesmärgiks seadma Lõuna-Kalifornia eestlaste üksteisega tutvunemise ja ühisele keskkohale kogumise.

Eestlasi on siin ümbruskonnas umbes 50—100 hinge, kellest küllalt ei ole mitme seltsi asutamiseks, seepärast peame poliitilised ja usuasjad, mis tihti Eesti seltsides tüli ja lahkumineku põhjuseks on, oma seltsi koosolekutelt täitsa välja jätma: neid küsimusi võime väljaspool seltsi ära öiendada, selts aga olgu erapooletuks kohaks, kus tööline ja kapitalist, sotsialist ja kristlane ainult ühisel Eesti meele ja keelel üksteisega kokku saada võiks.

Järgmisel väljasõidul ja koosolekul 19. augustil kinnitati eelpool avaldatud põhimõtte järele kokku seatud Lõuna-Kalifornia Eesti Seltsi põhikiri ja valiti 5-liikmeline eestseisus. Seega oli seltsile alus pandud.

Üheks tähtsamaks seltsi ülesandeks on Los Angelese linna raamatukogu juurde Eesti raamatute osakonda asutada. Linn annab oma raamatukogude kuludeks iga aasta üle ühe miljoni dollari välja. Raamatuid on 33 keeles, nende hulgas ka soome-, läti- ja leedu-keelseid, kuna eestikeelsed puuduvad. Seltsil on täieline võimalus siia linna kulul Eesti raamatuid osta, kui Lõuna-Kalifornia eestlased seda tahavad.

Muude ülesannete kõrval tahab selts uutele siia jõudnud ja läbisõitvatele eestlastele kohalikkude oludega tutvunemiseks abiks olla ja kodumaa rahvale siia ära kadunud sugulaste ja tuttavate elukohti teada anda.

Saadame selle kirja avaldamiseks kõigile meile tuntud Eesti ajalehtedele Eestis ja

mujal, et teada anda oma olemasolust ja ter-
vitada eestlasi igas ilmakaares.

Lõuna-Kalifornia Eesti Seltsi nimel
P. T o b i, kirjatoimetaja.

Aadress: Estonian Society of Southern
California, P. O. Box nr. 1532, Los Ange-
les, California, U. S. A.

Vabaharidustöö Lelles.

Lelle haridusseltsi poolt on tõsist rõhku
hakatud panema üldharidusliste kursuste ja
loengute korraldamisele. Käesoleva aasta
kevade poolel korraldati juba pikem seeria
loenguid väga mitmesuguste ainete üle üld-
ja kutsehariduse kohta. Lektoritena esinesid
kohalikud tegelased ja E. Haridusliidu poolt
saadetud lektorid. Kuigi gripi taud palju
tööd takistas, ei saa siiski osavõtmise vähe-
suse üle kurta.

Üldhariduslised kursused Harju- Jaanis.

Harju-Jaani Haridusseltsi poolt korral-
dati märtsi kuul üldhariduslised kursused
Haljava ja Raasiku koolimajades. Kuna lek-
toritena Haridusliidu poolt esinesid tuntud
seltskonna tegelased ja teadusemehed J. Kal-
kun, H. Roos ja E. Opik, siis oli ka osa-
võtmine väga elav.

Uusi näiteseinu maa seltsidele. Haridusliidu töö parem ja odavam teistest.

Haridusliidu dekoraatori poolt on uusi
näiteseinu tehtud õige mitmele seltsile. Vii-
mastena valmistati neid Mustla ja Piirsalu
ning pühade nädalal sõidab dekoraator
korda seadma Oanurme Haridusseltsi näite-
lava. Kuna Haridusliidu kaudu tellides töö
vilunud meistri poolt tehakse, siis on ka igal
pool tehtud tööga täitsa rahule jäädud. Sa-
muti on Liit dekoratsioonide valmistamist
igatepidi soodustada püüdnud, mille taga-
järjel töö peaaegu pool odavam tuleb, kui
mujalt tellides, siis on ka viimasel ajal selt-
side poolt erilist huvi märgata näitelavade
kordaseadmiseks.

Uued dekoratsioonid Piirsalu

Haridusseltsi näitelavale.

Ühenduses Piirsalu Haridusseltsi juures
peetud näitemängu kursusega on Haridus-
liidu dekoraatori poolt selle seltsi näitelavale
ka uued dekoratsioonid valmistatud. Kur-
susel omandatud teadmiste ja uute näite-
seinte saamise tõttu töötab lavategevus Piir-
salus hoopis rohkem hoogu võtta, kui seni.

Pärnumaa haridusnädal.

Pärnu Maavalitsuse korraldusel peetakse
Pärnumaa haridusnädalat 17—24 märtsini s. a.
Kõnelejateks on organiseeritud kõik rohkem
tuntud Pärnumaa haridustegelased nii linnast
kui maalt. Haridusliidu poolt võtavad nädal-
last osa haridusinstruktor G. Puu ja õpeta-
jate Liidu karskusesekretär P. Kochtitsky.
Samuti teeb pikema kõnereisi Pärnumaale
Haridusministeeriumi instruktor prl. Möllits.

Läänemaa hariduskongress.

Lääne Maavalitsuse korraldusel peetakse
Läänemaa hariduskongress ära Haapsalus
kesknädalal 27. märtsil s. a. Kongressi päe-
vakorras on praegusaja hariduselu põleva-
mad päevaküsimused: rahvamajade võrgu
teostamine, kuue-aastase kooli-sunduse läbi-
viimine ja vabaharidustöö korraldus. Hari-
dusliidu poolt võtab kongressist osa Liidu
sekretär Ev. Vender.

Süsteemaatiline vabaharidustöö korraldus Kurtnal.

Vabaharidustöö kursusi on süsteemaatili-
selt korraldanud Kurtna Laulu-Mängu selts
Virumaal. Viimase viie aasta jooksul on
seltsi poolt härra V. Kalmisto energilisel
algatusel toimepandud hariduslistel kursustel
loenguid peetud 46 väljastkutsutud lektori
poolt, kes käsitanud kursuste aruannete järele
mitmesuguseid aineid 450 loengu tundi.

Ka käesoleva aasta jaanuari kuul korral-
datud kursustest, kus esinesid mitmed Hari-
dusliidu lektorid, oli osavõtt väga elav.

Selts on Liidu asutamisest saadik E.
Haridusliidu liige.

Eesti Haridusliidu ajakiri „VABAHARIDUSTÖÖ“

ilmub kaheksa korda aastas vähemalt trükipoogna suuruses.

Tellimise hind: aastas Kr. 1.20; $\frac{1}{2}$ aastas 60 senti, $\frac{1}{4}$ aastas 30 senti ja üksik
number 15 senti. Kuulutuste hinnad: Tekstis ja kaane viimasel küljel — terve lehe-
külge Kr. 40; $\frac{1}{2}$ lehekülge Kr. 20; ja $\frac{1}{4}$ lehekülge Kr. 10; Kuulutuse osas — terve
lehekülge Kr. 30; $\frac{1}{2}$ lehekülge Kr. 15; ja $\frac{1}{4}$ lehekülge Kr. 7.50;

Mitmekordselt kuulutajaile hinnaalandus.

„VABAHARIDUSTÖÖ“ toimetuse ja talituse aadr.: Tallinn, Rataskaevu 22, tel. 6-52.

Vastutav toimetaja: **Evald Vender.**

„Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8.

Väljaandja: **Eesti Haridusliit.**

Pidu kuulutusi, pileteid ja liikmekaarte

võivad hariduslised organisatsioonid tellida
Haridusliidu kaudu järgmiste hindadega:

Müürilehed (kuulutused):

album paberi $\frac{1}{8}$ poogna suuruses (18×28 cm.) mitme värvilised — esi-
mene sada Kr. 3—4, iga järgmine 100 à Kr. 0,75.—

$\frac{1}{4}$ poogna suuruses (28×36 cm.) esimene sada Kr. 4—5, iga järgmine
sada à Kr. 1.—

$\frac{1}{2}$ poogna suuruses (36×56 cm.) esimene sada Kr. 6—8, iga järgnev sada
à Kr. 1.50.

Piletid:

Ühes seltsi nime pealetrükkimise ja nummerdamisega — esimene sada
Kr. 2.50, iga järgmine sada ühes platsi numbri ja pileti värvi vahetusega
Kr. 0,75. Sama peo jaoks tantsupiletid 100 tk. à Kr. 1.—

Laos olevad pileti raamatud 12 senti raamat (50 piletit).

Liikmekaardid:

Paremat sorti valgel kartongil, kantsadega, 25 kaupa raamatusse köidetud
— esimene sada Kr. 3.75, iga järgmine sada à Kr. 1.75

Laos olevad liikmekaardid valgel kartongil 1 kr. 50 s. sada ja harilikul postkaardi kart. 1 kr. sada.

Tellimistega pöörduda: **E. Haridusliit, Tallinnas**

Rataskaevu 22, telef. 6-52

Näitelavade sisseseaded.

(Normaal maa näitelava — umbes 3 sülda lai)

Dekoratsioonide tellimise hind E. Haridusliidu kaudu:

1. Suvemaastik: kaks poognat ja kaks pöösast	} Töö ühes värvidega
maksab
Kr. 80—100.—
2. Sama riide teisel küljel talvemaastik vastavate poognate ja maja välimusega	
3. Tapeettuba	
4. Talutuba	

Üksikud osad:	1. Tagasein	— (töö hind ühes värvidega)	Kr. 20—35.—
	2. Poogen	— " " " "	8—10.—
	3. Pöösas	— " " " "	3—5.—
	4. Puu	— " " " "	3—5.—
	5. Maja välisvaade	— " " " "	5—10.—
	6. Toa seina ruutjalg	— " " " "	—15—20

Nimetatud hindadele on juure arvamata riide hind. Riideks on soovitav tarvitada pesuriidet, mille
hinnaks on 54 snt. ars. Talutubade jaoks võib tarvitada kotiriidet, 44 snt. ars. — Dekoratsioonide
ülesseadmiseks sõidab dekorator soovikorral kohale, kusjuures sõidukulud tasutakse eraldi.

Kohal dekoratsioonide valmistamise puhul annab organisatsioon dekoratorile korteri ja ülevälipa-
mise ning tasub sõidukulud

Seltsimajade sisemisi värvimisi ja ilustusi tehakse asjatundjate juhatusel maitse-
rikkalt ja hästi. **Tellimiste ja järelepärimistega pöörduda:**

Eesti Haridusliit, Tallinnas, Rataskaevu 22